

podobo“ „Kres“ II. 206; „Vrazovo življenje“ Dom. vaje XXIII. 583 itd.; „O Vrazovi kritiki“ napisao Milivoj Šrepel, ocenil „Zvon“ XII. 450; „Narodne pesmi ilirske“ „Slov. Glasnik“ 1859 str. 32; „Dva vjetriča“ Cvet. slov. poezije 118; „O Vrazovi zapušćini“ v poročilu Matice Slovenske, Letopis 1869. Bleiweisove „Novice“ so često pisale o njem. N. pr. l. 1844., str. 75, poročajo o njegovem „Kolo“; l. 1844., str. 108, „Gusle i tambure“; l. 1853., 371, in l. 1854., 55 in 143, o Vrazovi zapušćini. Dalje o Vrazu samem l. 1854., 91, 122; o Vrazovi svećanosti l. 1880., 377.

Navedel sem nekaj literature, ki mi je bila ravno pri rokah, zbrati bi je bilo mogoče še veliko več. Morda ni za Trubarjem in Prešernom drugega slovenskega pisatelja, ki bi bil tolikokrat obdelavan v slovenski književnosti. Hrvaški pisatelj ne omenja niti enega slovenskega spisa o Vrazu razen Trstenjakovega. Zanimanje za Vraza je opravičeno in narašća še vedno. On je stal v ospredju važnih dogodkov slovenskega in hrvaškega naroda, bil je v osebni živi ali vsaj v tesni pismeni zvezi z vsemi vodilnimi možmi takratnega časa, on ima velike zasluge za hrvaški, pa tudi za slovenski preporod, pa tudi njegova osebnost sama je jako vabljiva. Potomec tužnega Korotana, gojenec bogatega Murskega polja, je vzplamtel ljubezni do svoje domovine ter je hotel zanjo delati in se žrtvovati. Po svojem rojstnem kraju je stal skoraj enako blizu Slovencem in Hrvatom. Mali Štajer je nagibal takrat celo bolj na hrvaško kakor na slovensko stran. Slovenska domovina ni hotela njegovega dela in je odbila vsa njegova vsiljevanja, torej se je obrnil proti hrvaški, ki ga je vabila z bohotnim navdušenjem in strastno kipećim delom. V Zagrebu je bil Vraz v nasprotju z vihravo politiško frazeologijo zagovornik vztrajnega kulturnega dela na književnem polju, nasprotnik Gajev, ki ga je izkušal unićiti; v svojih nazorih in vzorih je stal trdno kot skala neomahljivo do prerane smrti. Nekaj tragićnega je v njegovem življenju, a še bolj tragićna njegova smrt. Potem ko je premagal nasprotja in sredi splošnega razpada sil in bega davnih bojevnikov zbral četo svojih najzvestejših in storil svoje najvećje delo, namreć preosnoval „Matico ilirsko“ ni mogel niti enega trenotka uživati sadov svojega truda, ni mu bilo mogoće niti enkrat priti k seji novega odbora in izdati niti ene številke svojega „Kola“. V trenotku zmage se je moral ukloniti smrti. Življenjepis Vraza, ki sta ga izdali posestrimski „Matici“, naj velja kot poklon njegovemu duhu, prisega zvestobe njegovim vzorom. Blagi rodoljub in goreći idealist naj bi pa našel mnogo posnemovalcev v kulturnem, znanstvenem in književnem delu pri obeh bratskih narodih.

Dr. L. L.

Knezova knjižnica: XVI. zvezek, izdala Slovenska Matica. Uredil dr. Fran Ilešić. Knezova knjižnica bi morala po svoji ideji obsegati cvet slovenskega leposlovja, predstavljati bi morala kulturno višino, na kateri stoji v dotićni dobi slovenska slovstvena umetnost, biti bi morala zrcalo, iz katerega bi odseval naš napredek dotićnega leta in se zrcalile ideje, ki prevladujejo v našem leposlovju. Od Knezove knjižnice pričakuje občinstvo nekaj drugega, kakor pa od knjig zasebnih založnikov, in kritika mora staviti nanjo drugaćne zahteve in rabiti drugaćno merilo.

Letošnja Knezova knjižnica prinaša sledeće ćlanke: Rado Murnik: „Matajev Matija, vesela novela“;

Vojeslav Mole: „Ob stoletju Jurija Slovackega“; C. Golar: „Bratje in sestre v gospodu. Sanje poletnega jutra.“ — Gospod Rado Murnik je naš stari znanec in njegove osebe so stare znanke. V njegovih spisih ni nič one pereće satire, onega žgoćega ironizma, ki se nahaja sicer tako često pri drugih humoristih. V njegovem pripovedovanju je čisti, nekaljeni smeh, on pripoveduje samo zato, da bi se poslušalci smejali. Pri njem je malo notranje humoristike, ki bi izvirala iz vsebine spisa in iz dejanja samega, ampak dovtip je samo zunanji in obstoji samo v načinu pripovedovanja. Ako bi kdo drug z nekoliko drugaćnimi

KROKODIL IZ VIKTORIJE NYANZA

besedami pripovedoval isto stvar, bi postala skoraj popolnoma brez humorja. Ne moremo zahtevati od pisatelja, da bi bil velik v vsakem oziru, ljubše nam mora celo biti, da nam piše v enem oziru kaj dovršenega, bodisi tudi isto pod drugimi oziri brezpomembno, kakor pa da bi bil spis v vsakem oziru srednji, ali celo pod srednjo črto. Način pripovedovanja je pri Murniku na vsak način zanimiv, naravnost dovršen. Posebno mu pa mora biti prišteto v zaslugo, da piše v resnici krasno slovenščino, ima izbran jezik, pozna se, da je vsak stavek dobro premislil in prepilil. Čitatelj bo našel v njem jako veliko še neznanih, lepih slovenskih izrazov in rećel. Iz tega vzroka se more ćitanje Murnikove povesti dijakom le priporočati. Vsebinsko je pa precej slabejša. Vsa povest obstoji pravzaprav iz